УДК: 371.13.036 =111

Рудич Оксана,
м. Полтава

ІНТЕРАКТИВНИЙ ПІДХІД ДО ВИКОРИСТАННЯ АНГЛОМОВНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ПЕРШОДЖЕРЕЛ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Статтю присвячено проблемі використання літературних англомовних першоджерел у змісті професійної освіти майбутніх педагогів. Окреслюються специфічні риси сучасних англомовних літературних джерел, а також фактори, що негативно позначаються на бажанні читати. На думку авторки, застосування інтерактивного підходу до опрацювання літературних першоджерел сприятиме набуттю читацького досвіду, активізації креативного потенціалу майбутніх педагогів і стимулюванню інтересу до подальшого самостійного читання літератури.

© О. Рудич, 2016

Ключові слова: *сучасна дитяча англомовна література, психолого-педагогічний потенціал літератури, професійна освіта, художній образ, інтерактивні технології.*

Постановка проблеми. Вдало дібрана книжка – ефективний засіб залучення до культурних надбань англомовного соціуму, стимуляції креативного потенціалу, позитивного впливу на розвиток концептуального й логічного мислення майбутніх фахівців, тому вона протягом багатьох років не втрачає своєї актуальності. Професійна освіта педагога передбачає формування готовності майбутніх учителів до використання художньої англомовної літератури в навчально-виховному процесі. На нашу думку, передумовою ефективної професійної діяльності є не лише усвідомлення змісту та знання найсучасніших наукових трендів і технологічних підходів. Справжній професіонал має бути обізнаним із якісними та кількісними характеристиками сучасного ринку англомовної літератури, загальними літературно-мистецькими тенденціями та вміти застосовувати ці знання з метою оптимізації освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Певним аспектам використання художньої літератури в навчально-виховному процесі присвячені праці з різних дисциплін за авторством психологів – О. Запорожця, О. Леонтьєва, А. Маслоу, Б. Теплова, З. Фрейда; філологів і педагогів – Е. Гірусова, О. Дем'янчука, Н. Максимової, Л. Настенко, Є. Нікітіна, В. Ніколко, Л. Порох, Б. Юсова та ін. Значним є зарубіжний досвід використання художньої літератури в навчально-виховному процесі, який відобразили у своїх роботах П. Вітті, І. Іверзон, Дж. Уеллі, М. Лещенко, Л. Найтс, Л. Неш, І. Норвелл, Г. Ріко, С. Себезта, Ф. Фенікс, М. Хоулі.

У ході професійної освіти майбутні педагоги отримують певні знання про природу та закономірності творчості, закони та засоби її матеріалізації (зокрема, через мистецтво слова), розуміння значущості творчості як засобу педагогічного впливу та особистісної реалізації індивіда. Ці питання відображені у педагогіці (естетичне виховання), у психології (психологія мистецтва), естетиці. У змісті філософії, психології, культурології глибоко висвітлений творчий характер мистецького процесу, зокрема літературного. У ході вивчення мистецьких дисциплін студенти отримують інформацію про вплив мистецтва на розвиток людської особистості, знайомляться із сучасними теоріями щодо взаємодії видів мистецтва та використання

гри під час дитячої творчості, ознайомлюються із зарубіжними технологіями «виховання мистецтвом». У розкритті даного питання особливого значення надають поглядам українських педагогів, письменників (С. Васильченка, В. Верховинця, О. Духновича, Л. Костенко, І. Котляревського, П. Мирного, П. Тичини, Лесі Українки, І. Франка, Я. Чепіги, С. Черкащенка, Т. Шевченка та ін.) та науковців (І. Зязюна, М. Лещенко, Т. Лубенця, А. Макаренка, Л. Масол, О. Рудницької, С. Русової, О. Савченко, В. Сухомлинського).

Літературно-мистецький компонент у змісті професійної освіти майбутніх учителів початкових класів знаходить своє відображення у ряді мовних дисциплін, таких як: сучасна українська мова, практикум із сучасної української мови, методика викладання української мови, розвиток зв'язного мовлення. У ході занять студенти отримують знання про літературний жанр, про закономірності формування навичок читання, про можливості використання художньої літератури в навчально-виховному процесі, про вікові особливості та їх зв'язок із читацькими інтересами та можливостями дітей молодшого шкільного віку, про існування новітніх методик, пов'язаних із використанням художньої літератури, отримують необхідні уявлення про етапи розвитку навичок мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання, письмо) за допомогою художньої літератури, загалом отримують необхідні знання з лінгвістичної теорії та продуктивних методик навчання.

Проте, на нашу думку, відчутним і надалі є брак сучасних педагогічних технологій, розроблених із урахуванням факторів, що негативно позначаються на бажанні молоді читати книжки: відсутність читацького досвіду; обмежені можливості створення власних художніх образів через брак інформації (про культурні, соціальні, історичні реалії, на тлі яких розгортають зображені події, психологічну ситуацію, емоційний стан автора тощо); швидкий розвиток інших джерел інформації, які не вимагають активізації уваги та уяви, візуалізують вже створені кимось художні образи.

Особливістю сучасних інформаційних джерел є інтерактивність. Термін «інтерактивний» може бути перекладено як «взаємодіючий». У вузькому розумінні використання інтерактивних технологій у навчально-виховному процесі зводиться до застосування інтерактивних гаджетів (інтерактивної дошки, мобільного телефону, комп'ютера).

У більш широкому тлумаченні (за О. Івановою-Комарщук) педагоги порівнюють його з відомими раніше пасивним і активним навчанням. Якщо пасивне навчання – це репродуктивний метод, це вимога слухати та дивитись, активне – це безпосередня участь дитини у викладі матеріалу, то інтерактивне – це рівноправна взаємодія вчителя й учня [3].

Можемо знайти також різні підходи до класифікації інтерактивних методів навчання [2; 4; 5]. Так, в основу класифікації інтерактивних методів навчання дослідник М. Кларін поклав принцип активності. Він характеризує методи фізичної, соціальної, пізнавальної активності. Прикладами першої активності є зміна робочого місця, запис, малювання тощо. На його думку, в соціальну активність учні включені тоді, коли запитують, відповідають тощо. Пізнавальна активність є доповненням викладеного матеріалу, самостійний пошук вирішення завдання. Всі три види активності взаємопов'язані.

Метою нашого дослідження є окреслення методичного потенціалу інтерактивних технологій опрацювання англомовних літературних першоджерел. Основними завданнями – дослідження можливості максимального врахування інтересів сучасної аудиторії, пошук засобів продуктивної взаємодії між викладачем і студентами в ході читання англомовних першоджерел, активізація креативного потенціалу майбутніх педагогів.

Виклад основного матеріалу. Отримання естетичної насолоди від читання літературного твору залежить від здатності створення власних художніх образів. Процес створення художнього образу має свої особливості й розпочинається із сприймання художнього тексту. Складний процес сприймання характеризується наявністю відповідних асоціацій: «Складаючи невід'ємну частину творчості, асоціативність, яка породжує в людини процеси сугестії, невід'ємна від найважливіших функцій художньої творчості – пізнавальної, виховної, естетичної насолоди спілкування з твором» [7, с. 99]. Далі Т. Щербан продовжує: «Сугестивність як властивість художньо-образного мислення відрізняється від наукової творчості специфічною формою художньої образності. У процесі творчості асоціації матеріалізуються в художньому творі, впливають на сприймання, будять емоційну й інтелектуальну сприйнятливість, розвиваючи фантазію і уяву…» [7, с. 99]. Причому асоціативний ряд буде абсолютно суб'єктивним і залежить від інтелектуального рівня, світогляду, загальної культури, емоційного світу. Створення

художнього образу є спробою відтворення дійсності за кількома відомими умовами (фактами). Чим більшою є кількість умов, тим цікавішим і детальнішим є створений образ. Тому інтеграція вивчення літературних джерел із використанням інформації з історії, культурології, етнографії, психології дозволяє стимулювати інтерес до предмету, до подальшого самостійного читання художніх творів із метою отримання естетичної насолоди та самовдосконалення.

Сучасні технічні інтерактивні засоби уможливлюють використання науково-популярних, документальних фільмів, презентацій, просто ілюстрацій у ході вивчення англомовної літератури. Так, інтерес до опрацювання творів Дж. Свіфта значно зростає після візуалізації інформації про моду, звичаї, культурні реалії, панівні філософські ідеї Епохи Просвітництва.

На тлі тотального скорочення годин на аудиторне вивчення літератури варто надати студентові для підготовки перелік сучасних наукових публікацій і посилань на медійні й інтерактивні ресурси, що дозволять розширити світогляд, поглибити соціокультурний компонент фахової освіти.

Майбутні педагоги мають отримати знання про розмаїття книжкового ринку та особливості сучасних літературних дитячих англомовних джерел, що відображають загальнокультурні тенденції, є унікультурними, інтегративними, комунікативно спрямованими та тяжіють до інтерактивності.

Під інтерактивністю ми розуміємо специфічну активну взаємодію автора та читача твору через залучення останнього до співтворчості, співфантазування, гри. Літературна вигадка, як і гра, має свої принципи структурної побудови, чинниками якої є складові літературного твору: тема, образ, місце та час, назва, сюжет. Тема – символ твору, відображення творчої ідеї. Образ – діючий персонаж. Образ може бути розвинений (зображується його емоційний стан, зовнішні характеристики, дії) та нерозвинений (у творі міститься обмаль інформації про нього). Творча взаємодія автора та читача починається з моменту сприймання художнього образу. Введення нового образу має викликати інтерес до нього. Цікаво вводять нові образи, доповнюючи їх унікальною поведінкою, такі дитячі письменники, як: Д. Лоусон, Е. Несс, М. Сендак, Дж. Шонхер, Т. Уайт.

Письменниця Емми Чічестер Кларк наголошує: «Книжки для дітей мають пропонувати щось таке, чого вже не отримаєш у дорослому житті… Вони мають пропонувати певне місце для втечі

від дорослого світу. Дитинство – єдина пора, коли можна розвинути фантазію» [8]. Сучасний письменник Майкл Форман провадить далі: «Йдеться про створення іншого світу, такого ж реального, як і навколишній світ» [8].

Одним із найефективніших засобів створення такого світу є ілюстрація. Британська літераторка Поузі Сіммондз відзначає: «Я люблю поєднання слів із малюнками – як вони доповнюють одне одного, або ж як вони навзаєм суперечать» [8]. У цьому контексті відомий британський ілюстратор Патрік Бенсон стосовно дитячої книжки завважив: «Яким би чудовим не був текст, найкраще запам'ятовуються саме картинки» [8]. Аби якнайповніше відобразити творчу ідею сучасні дитячі письменники часто ілюструють власні твори (А. Барретт, Дж. Бернінгем, К. Блейк, Р. Бріггз, Ш. Воук, Е. Ч. Кларк, П. Сіммондз, М. Форман). На їх думку, ілюстрація має закликати до гри, доповнити зміст, деталізуючи образ; привернути увагу дитини; допомогти розкрити ідею твору; зобразити найзначніші моменти; стимулювати дитячий ентузіазм через помірне розкриття сюжетної лінії.

Літературна вигадка має також репрезентувати існування авторського погляду на проблему. Саме такими є твори Ричарда Адамса та Евелін Саймлі Лемпмен. Сучасний твір для дітей має відображати суб'єктивний погляд на події автора твору; стимулювати розвиток інтуїції; активізувати психоемоційну сферу читача; залучати до краси.

Місце та час події – характеристики, часто відсутні в розповідях дітей і творах, написаних для дітей. Із віком такі характеристики набувають іншого значення, стають деталями, що доповнюють назву й художні образи, запобігають психологічній ізоляції від світу, створюють умовну реальність.

В основі сюжету завжди є конфлікт, проблема, яка реалізується в ході твору, що спонукає читача до додаткового осмислення художньої ідеї. Автор має заінтригувати читача у процесі зав'язки твору, надати проблемі гостроти, привести героя до необхідності вибору (кульмінація) і відобразити шляхи вирішення проблеми.

Обов'язковою умовою для стимуляції творчості є наявність стійкого інтересу до читання твору. На думку філолога У. Норвелла, діти від 3 до 6 років люблять фольклор, від 5 до 7 років – легенди, при цьому стать дитини не має значення, а вік має [10, с. 113, 114]. Англійський філолог П. Вітті вважає, що інтереси дітей суттєво змінюються в залежності від місця проживання. Так, коли в малих

містечках та околицях діти обирають історії з реального життя, то у великих урбаністичних центрах діти надають перевагу фантастиці, розповідям про життя в гетто, про тварин. Але усіх дітей цікавлять історії про сім'ю та друзів [10, с. 345, 346].

Вітчизняний філолог Т. Алієва вважає, що стрижнями «цікавості» в дитячих художніх творах є певні мотиви: втечі, створення або перетворення, знищення. Активно та творчо діти сприймають ті образи, стосовно яких з'являється безліч здогадок, або ті, що є порушниками спокою та звичного устрою (Баба Яга, Фея, Іван-Дурник): «…творче сприймання тексту стимулюється не просто його новизною або невизначеністю, але і специфічним комплексом характеристик літературного твору. До них відносимо: доступну невизначеність, проблемність у читанні добре відомої ситуації, що являють собою зв'язок протиріч, зображених у формі будь-яких очевидних для дитини змістових розбіжностей, та яскраво зображених змістовних, ритмічних та інших аналогій...» [1, с. 81-82].

Висновки. Проведений аналіз показує, що змістовий компонент сучасної професійної підготовки майбутніх педагогів створює необхідні умови для формування інтересу до подальшого використання літературних першоджерел у навчально-виховному процесі. Інтерактивна спрямованість сучасних літературних англомовних творів уможливлює найбільш ефективне їх використання в навчально-виховному процесі з метою співтворчості, але часто студентам бракує знань про психолого-педагогічний потенціал сучасних англомовних дитячих літературних творів. Читання літератури може бути продуктивним засобом стимуляції креативності майбутніх фахівців, обізнаних із закономірностями побудови художнього образу та здатними ефективно використати ці знання в подальшій професійній діяльності. Водночас висока консервативність змісту проаналізованих дисциплінарних блоків не відображує сучасних тенденцій у світовому інформаційному просторі.

Нагальним і **перспективним** залишається пошук сучасних педагогічних технологій, які б стимулювали інтерес до читання через залучення новітніх джерел отримання інформації та враховували б інтерактивний підхід до добору контенту й методів його опрацювання. Питання використання англомовних літературних першоджерел у навчально-виховному процесі й надалі залишає широке поле для подальших наукових досліджень, які б враховували культурні трансформації соціуму на сучасному етапі та відповідали основним освітнім тенденціям.

Список використаної літератури

1. Алієва Т. Як дитина сприймає художню літературу / Т. Алієва // Дошкільне виховання. – 1996. – № 5 – С. 81–85.
2. Єльнікова О. В. Інтерактивні методи навчання, їх місце у класифікації педагогічних інновацій / О.В. Єльнікова // Імідж сучасного педагога. – 2001. – № 3-4 (14-15). – С. 71–74.
3. Іванова-Комащук О. Користь інтерактивних методів навчання [Електронний ресурс] Режим доступу: http://osvita.ua/school/method/technol/6564/. – Назва з екрану. – Мова укр.
4. Комар О. Навчання школярів за інтерактивними методами / О. Комар // Рідна школа. – 2006. – № 5. – С. 57–60.
5. Нісімчук А. С. Сучасні педагогічні технології / А. С. Нісімчук, О. С. Падалка, О. Т. Шпак. – К. : Просвіта, 2000. – 368 с.
6. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи : підручник для студентів пед. фак. / О. Я. Савченко. – К. : Абрис, 1997. – 416 с.
7. Щербан Т. Сугестивність художнього образу / Т. Щербан // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2004. – №1. – С. 98–103.
8. British Council in Ukraine [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.britishcouncil.org/ukraine. magic pencil/. – Назва з екрану. – Мова англ.
9. Farrel T. Reflective teaching. The principles and practices, English Teaching Forum, 41, 4, pp. 14-22.
10. Sebesta Sam Leaton, Iverson Villiam I. Literature for Thursday`s child, Science Reseach Associates, Inc., 1975, pp. 6, 7, 113, 114, 180, 202, 345, 346.

Оксана Рудыч

ИНТЕРАКТИВНЫЙ ПОХОД К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ АНГЛОЯЗЫЧНЫХ ПЕРВОИСТОЧНИКОВ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ

Статья посвящена проблеме использования литературных англоязычных первоисточников в контексте профессионального образования будущих педагогов. Автор описывает специфические особенности современных литературных англоязычных источников и исследует возможности их эффективного использования. Указаны факторы, негативно влияющие на читательскую мотивацию. По мнению автора, использование интерактивного подхода в работе с английской литературой окажет позитивное влияние на формирование читательского опыта будущих педагогов, активизирует их креативный потенциал, стимулирует интерес к самостоятельному чтению.

Ключевые слова: *современная детская англоязычная литература, психолого-педагогический потенциал литературы, педагогическое образование, интерактивные технологии.*

Oksana Rudych

INTERACTIVE APPROACH TO ENGLISH LITERATURE USING WHILE FUTURE TEACHERS' PROFESSIONAL TRAINING

The article is devoted to the actual questions of English literature using while future teacher's training. Modern approaches to interactive educative technologies are analyzed. It shortly observes the literature-art component of future teacher's education. Some peculiarities of the effective future teacher's training for English literature using were revealed.

The author stressed on the necessity of taking into consideration some specific

features of modern literature while using it as an effective tool of education. The author searches for appropriate means of interactive component of modern English literature using while future teacher training. She observes the possibility of literature using not only while relaxation, but as a tool of creative student's capacity stimulation.

Some main factors which cause the decline of the student interest in literature reading are figured out: the lack of information (in Culture, History, Psychology, Geography, Ethnology etc.) for creation of the appropriate art vision while literature reading; the lack of reading experience; the abuse of other modern sources of getting information (they don't require some extra affords for optimal vision creation).

Thus to make the reading process more delightful and educative as well it is necessary to enrich literature teaching with information in Culture, History, Psychology, Geography, Ethnology etc. It will help while creation of an art vision and will stimulate the interest in reading.

The sources taken have to appeal student's personal interests, are to be modern and interactive. Teachers and lecturers can effectively use modern internet (for watching and discussing videos, cartoons, documentaries), interactive boards (for some information visualization, systematization, different skills mustering), i-phones and i-pads will help home tasks doing (different projects creation, some information searching etc.).

Interactive approach to English literature using while future teachers' professional training is to assists successful mastering of the knowledge, skills and habits, which are necessary for successful professional activity conducting.

Keywords: *Modern literature, English literature, children's literature, interactive technology, art vision, psychological-pedagogical potential, professional training, children's interest in reading stimulation.*

References

1. Aliyeva, T. (1996).Yak dy`ty`na spry`jmaye xudozhnyu literature. Doshkil`ne vy`xovannya, 5, 81– 85.
2. Yel'nikova, O. V. (2001). Interakty`vni metody` navchannya, yix misce u klasy`fikaciyi pedagogichny`x innovacij. Imidzh suchasnogo pedagoga, 3-4 (14-15), 71–74.
3. Ivanova-Komashhuk, O. Kory`st` interakty`vny`x metodiv navchannya. Available at: http://osvita.ua/school/method/technol/6564/.
4. Komar, O. (2006). Navchannya shkolyariv za interakty`vny`my` metodamy`. Ridna shkola, 5, 57–60.
5. Nisimchuk, A. S., Padalka, O. S., Shpak, O. T. (2000). Modern pedagogical technologies, Kyiv, 368.
6. Savchenko, O. Ya. (1997). Didactic of primary school. Kyiv: Abrys, 416.
7. Scherban, T. (2004). Suggestibility and art vision. Pedagogy and Psychology of professional education, 1, 98–103.
8. British Council in Ukraine. Available at: www.britishcouncil.org/ukraine. magic pencil/.
9. Farrel, T. Reflective teaching. The principles and practices, English Teaching Forum, 41, 4, pp. 14-22.
10. Sebesta Sam Leaton, Iverson Villiam I. (1975). Literature for Thursday`s child, Science Reseach Associates, Inc., , pp. 6, 7, 113, 114, 180, 202, 345, 346.

Одержано 10.09.2016 р.